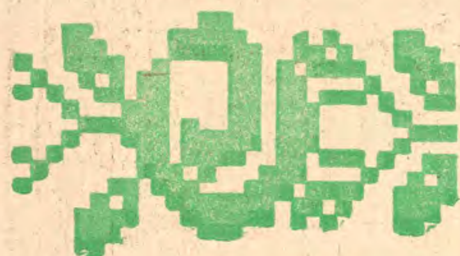
„NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI – CENA 60 gr.

Ніва

№ 31 (75) БЕЛАСТОК, 4 ЖНІЎНЯ 1957 г. ГОД II

«Калгас ля Магілянскіх гор» — чытай рэпартаж нашага карэспандэнта на стар. 3.

Пара пакончыць з апатыяй

Настала прыгожае лета. Цудоўная прырода прыбрала ўсё зеленню. Запах расцвіўшых ліп і язміну, лясная Белавежская прахалода рамантычна настройвае пр..езжага чалавека.

— Вось тут сапраўдны рай! — Жыць ды не паміраць, — думае ён. Але паспрабаваўбы ён пабыць хоць з адзін месяц у Белавежы. Тады не памагла-б яму і райская прыгожая прырода і вобраз руін царскага палаца. Шэрае манатоннае жыццё затрула-б яму ўсе салодкія ўражанні першых дзён.

— Ой, як нудна, — сказаўбы ён.

Субота, пасля поўдня. Маса моладзі выходзіць на вуліцы. Цікава, куды гэта яна накіроўваецца.

— Мабыць у святліцу, — узрадавана думаю. Не, гэта толькі мара. Моладзь абыякава праходзіць ля дзвярэй клуба.

У цэнтры Белавежы прыгожы будынак. Што гэта?! Ад здзіўлення чуць вочы на лоб не вылазяць. З дзвярэй гэтага будынка што-некалькі хвілін хістаючыся ды нешта балбочучы выхо..яць людзі.

Няўжо Псіхіятрычны пункт?

Ды не! Нешта надта многа пацыентаў.

На будынку шыльда «Гмінная спулдзельня — Бар».

Заходжу. Ад парога б'е ў нос непрыемнае тухлае паветра. Страшэнны шум, аж баляць вушы. Тры пакоі запоўнены да астатняга месца. Кожны стол увенчаны поўлітрам і марнаю закускай, часам нават мармалядай. Каля буфета цесната. Сумленнаму чалавеку не дастаць тут папяросаў, не гаворачы ўжо аб абедзе.

Мала якая субота ці нядзеля канчаецца тут мірна. Ваяўніча настроеныя адведвальнікі «Бара» заўсёды рашаюць свае справы бойкай. Гэта амаль адзіная дармовая «разрыўка» у Белавежы.

Праўда, ёсць яшчэ кіно. Цяпер можна не наракаць. Паказваюць лепшыя карціны. Але калі ідзе лепшая карціна, то дастацца ў кіно немагчыма. Усё ў руках кіраўніка кіно, грам. Саланевіча. Калі вы яму спадабаецеся, то атрымаеце білет, а так білеты толькі асобам выбраным — а вы можаце ісці спаць.

А ці акрамя кіно нічога больш няма? Ёсць-жа яшчэ клубы. Ды на бяду застаўся толькі адзін клуб і той бывае адкрыты адзін, два разы ў нядзелю. Дабавім, што ў гэтым клубе нічога цікавага няма — брудна, ды нудна.

У выніку таго, толькі адны дзверы шырока адкрыты — дзверы бара. Моладзі засталося выбіраць — ці шліфаваць тратуары, ці ісці і ўтапіць свой смутак у кілішку. І большасць выбірае гэта другое.

Чаму такая бязраднасць і апатыя? А можа гэта прыпадковы збег абставін.

Раней было зусім інакш. Было куды пайсці. Была арганізацыя ЗМП, з голасам якой мусілі ўсе лічыцца. Нічога дзіўнага, што ўсе аб'екты культурнага жыцця, як, напрыклад, Дом людовы, былі ў веданні моладзі. Дом людовы быў цэнтрам культурнага жыцця і атракцыяй. Добра сарганізаваныя вечары, з выступленнямі белавежскага хору, канчаліся заўжды добра сарганізаванай забавай. Дом людовы быў месцам, дзе можна было пачытаць, паслухаць радыё, палыскутаваць, а таксама патанцаваць.

Нічога дзіўнага, што моладзь ахвотна туды ішла. На забавах не было хуліганскіх выбрыкаў і бояк.

Адным словам, усё было добра да таго, часу, калі Дом людовы пераняло Акруговае праўленне кіно. Вось ад таго часу ўсё і пачалося. Як-бы ад помаху чарадзейскай палачкі, культурнае жыццё ў Белавежы стала заміраць, і зусім замерла, калі распалася ЗМП. Усе спробы сарганізаваць які-небудзь вечар у Доме людовым напатыкалі на станоўчы адпор з боку кіраўніка кіно, грам. Саланевіча.

— Або я, або хто тут гаспадар, — заяўляў ён. Калі будзеце марочыць мне галаву, то прыб'ю крэслы вялікімі цвікамі і канец.

Так і сталася. Прыбітыя крэслы адбілі ахвоту моладзі рабіць што-небудзь. Дом людовы перастаў быць цэнтрам культурнага жыцця. Распаўся гурток мастацкай самадзейнасці і белавежскі хор — былы любімец белавежскай публічнасці. Не памагло і тое, што шэфства над ім узяло Рускае культурна - асветнае таварыства.

Праўда, гэтая вясна прадказвалася як найлепш. Нават усе ўзрадаваліся, калі пачулі, што шэфства над культурным і спартыўным жыццём узяў Раён дзяржаўных лясоў. Ён прыняў абавязанні: адрэмантаваць басейн, забяспечыць футбольную каманду транспартам для выездаў, пабудаваць «патэльню». А грам. Янка Валкавыцкі атрымаў дазвол пабудаваць, так званае вясёлае мястэчка.

І што-ж аказалася. Наколькі пачатак быў добрым, то канец не вельмі вясёлым. Басейн далей руйнуецца, і не далей як праз год, застануцца толькі ўспаміны, аб тым, што некалі ў Белавежы быў прыгожы басейн. Футбольная каманда вылучана з «разгрывак» за пройгрышы «валькоўэрэм». Прычына — брак транспарту. Аб лодках і лодачнай станцыі ні слыху ні дыху. «Патэльня» пабудавана, толькі, нажаль, праход людзям туды закрыты. Тамжа вельмі добра каровам алганяцца ад камароў, выгадна ляжаць. Тое самае і з «вясёлым мястэчкам». Нічога там вясёлага не пабачыш і не пачуеш. На эстрадзе нічога не адбываецца. Памысловыя школьнікі хутка зрабілі з гэтага ўжытак. На эстрадзе ад рана да вечара гуляюць у карты, а за стражніцай вельмі добра хавацца ад вакон школы і пакурыць.

Ці можна далей мірыцца з такім станам спраў? Ці не пара прыняць канкрэтныя меры. А ў Белавежы ёсць на гэта магчымасці.

Большасць моладзі ў Белавежы мае сярэднюю адукацыю, а ў некаторых выпадках і вышэйшую. Цэлы шэраг установ, як Раён дзяржаўных лясоў, Лясны бадаўчы інстытут, Упраўленне парка, Лясное тэхнікум і г. д. сведчаць аб тым, што тут жывуць людзі з высокім культурным узроўнем. А гэта значыць, што ёсць усе ўмовы каб выйсці з такога становішча.

Настаў час пакончыць з апатыяй і бракам ініцыятывы. Хочам зноў пачуць прыгожыя і зразумелыя нам, беларускія песні ў добрым выкананні нашага хору. Хочам зноў бачыць на сцэне гурток мастацкай самадзейнасці з лепшым яго артыстам грам. Саланевічам, з рэпертуарам блізкім беларусам! Хочам, каб стадыён і басейн сталі зноў месцам спартыўных схватак здаровых, лепшых і зручных, а такжа месцам прыемнай «разрыўкі» публікі! Хочам бачыць, як прадстаўнікі Раёна дзяржаўных лясоў, адкрываюць лодачную станцыю і робяць праход на «патэльню», і падзіўляюць белавежскіх плыўцоў на дарожках адрамантаванага басейна. Хочам бачыць, як ПГРН і МО ў Белавежы ператвараюць «кнайпу» і прытулак хуліганаў у праўдзівы «Бар».

Хочам, каб уся грамадскасць Белавежы дапамагла моладзі.

Мы павінны помніць, што ў будучыні Белавежа будзе не толькі краёвым, але і міжнародным асяродкам турыстыкі. А што аб нас беларусах пражываючых у Польшчы, скажуць усе — залежыць ад нас самых.

М. ТАРАСЕВІЧ

ШТОТЫДНЕВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Наш каментарый

ЦЯЖКІЯ ПЕРАГАВОРЫ

22 ліпеня распачаліся ў Маскве перагаворы паміж прадстаўнікамі СССР і ГФР у справах паляпшэння суадносін паміж гэтымі дзяржавамі.

Нялёгка было давесці да гэтых перагавораў. Не глядзячы на дагавор з 13 верасня 1955 г Адэнауэр і яго міністры рабілі ўсё неабходнае, каб недапусціць да далейшага збліжэння з СССР.

Адносна далейшых перагавораў у мэце ўрэгулявання спорных пытанняў не выяўлялі яны ніякае ахвоты, ставілі шматлікія і смешныя патрабаванні і перашкоды.

Усе гэтыя манеўры Адэнауэра сталіся вельмі непапулярныя сярод заходненямецкага грамадства.

Цяпер, калі Заходняя Германія стаіць перад выбарамі ў Бундэстаг замежную палітыку Адэнаўэра моцна крытыкуюць соцыял-дэмакраты.

З другога боку павялічыліся намаганні з боку СССР, які ў пісьмах Булганіна выявіў гатоўнасць абмеркаваць усе існуючыя паміж СССР і ГФР недаразуменні і палепшыць з ГФР гандлёвыя і культурныя суадносіны. У такой сітуацыі ўрад ГФР не мог не прыступіць да перагавораў.

Перагаворы паміж СССР і ГФР маюць вялікае значэнне ў ліквідацыі міжнароднай напружанасці. Нажаль толькі што адбываюцца яны ў перыядзе перад выбарамі ў Заходняй Германіі паводле чаго трэба спадзявацца, што будуць праходзіць даўжэйшы час і выкарыстоўвацца Адэнауэрам да павялічэння колькасці галасоў.

НОВЫЯ ПРАПАНОВЫ

У той час, калі ў Маскве прадаўжаюцца перагаворы паміж СССР і ГФР урад ГДР выступіў з новаю прапановаю ў справе ўз'еднання Германіі. З дэкларацыі ГДР вынікае факт, што ўрад ГДР пераконаны ў тым, што справу ўз'еднання Германіі павінен вырашыць сам нямецкі народ.

Таму ўрад ГДР прапануе, каб неаглядаючыся на вялікія дзяржавы. ГФР і ГДР утварылі агульнанямецкую федэрацыю, якая з'яўлялася-б першым крокам да ўз'еднання краіны.

Урад ГДР прапануе ўтварэнне агульнанямецкага органа, які займаўся-б такімі агульнанямецкімі справамі, як гандаль, развіццё культуры, выкарыстанне шляхоў зносін і т. п.

Абедзве дзяржавы ўмовіліся-б адносна забароны ваеннай прапаганды і размяшчэння на тэрыторыі Германіі атамнай зброі, дамовіліся-б адносна таго, колькі войскаў магла-б утрымоўваць кожная дзяржава. Такім чынам з пачатку дагавор аб шляхах зносін, пасля аб гандлю, аб вайсках і так крок за крокам наступала-б збліжэнне двух нямецкіх дзяржаў, узмацнялася-б давер'е — а вынікам гэтага ўсяго было-б уз'еднанне краіны.

Не ведаем, які будзе адказ бонскага ўрада на такую прапанову, але трэба сказаць, што яна вельмі своечасовая і можа быць добра выкарыстана праз усіх нямецкіх патрыётаў у барацьбе за ўз'еднанне краіны перад выбарамі ў Бундэстаг.

Няма сумнення, што такі спосаб вырашэння нямецкай праблемы, які мы бачылі ў дэкларацыі ўрада ГДР, з'яўляецца цяпер найбольш адпаведным, таму, што кладзе націск на тое каб справу ўз'еднання краіны ўзяў на сябе народ, які ў гэтым найбольш зацікаўлены, таму што не кранае ў пачатковым перыядзе суверэнітэту кожнай з нямецкіх дзяржаў і дае магчымасць прыглядзецца прыгатовіць уз'еднанне краіны не баючыся таго, што якая небудзь з дзяржаў будзе праглынута праз другую.

ДАЛЕЙШАЯ БАРАЦЬБА ЗА НАФТУ

Калі ў Еўропе вядуцца перагаворы аб разбраенні і аслабленні міжнароднай напружанасці, у тым часе ў далёкім Омане загучэлі стрэлы.

У Омане ўзнікла паўстанне супраць султана Саід Бін Таймура.

Здавалася-б, што гэтая ўнутраная барацьба не мае ніякага значэння. Але калі бліжэй прыглядзецца гэтай справе, дык гэта ўнутраная барацьба не з'яўляецца зусім неўтральнай. За плячыма абоіх варожых сіл стаяць іншыя дзяржавы. Так вось паўстанцаў падтрымлівае Саўдыйская Аравія, за плячыма якой стаіць ЗША, а султана — Англія. Кароль Саўдыйскай Аравіі, Ібін Саўд, які імкнецца да таго, каб стацца правадыром усіх арабаў, хоча адабраць ад султана Омана месцанаходжання нафты, у якую багата тэрыторыя Омана, і перадаць яе амерыканскім манапалістам, за што ён атрымае, як вядома, узнагароду.

З другога боку Англія, якая трымае ў сваіх руках нафту Омана не хоча выпусціць са сваіх рук нафты і падтрымоўвае прыхільнага ёй султана Саід Бін Таймура.

На маскоўскім Фестывалі

Адсюль зразумела, што галоўнай прычынай барацьбы ў Омане ёсць барацьба за нафту, якую вядуць паміж сабою Англія і ЗША.

УЗРОСТ ТЭНДЭНЦЫЯУ.

У далёкай Амерыцы ў апошнім часе таксама ўзрастае імкненне некаторых дзеячоў да давер'я і супрацоўніцтва. Вось з'явілася сцвярджэнне прэзідэнта Айзенхауэра, што карысная была-б сустрэча маршала Жукава з Міністрам абароны ЗША — Вільсанам.

Некалькі дзён перад гэтым сенатар Мансфельд выступіў з прамовай, у якой моцна крытыкаваў міжнародную палітыку ЗША. У сваёй прамове сенатар Мансфельд заявіў, што ЗША у сваіх адносінах да СССР і краін соцыялістычнага лагеру павінны адкінуць палітыку недавер'я і пагрозаў Найвышэйшы час — сказаў ён, — каб нашыя адносіны вызваліць з кандалаў страху і адкінуць далесаўскі напрамак палітыкі.

Далей сенатар Мансфельд прыклікаў урад ЗША да правядзення палітыкі супрацоўніцтва з СССР, а не палітыкі, вынікам якой з'яўлялася-б сталая патрэба ўзбраення. Трэба, — сказаў сенатар Мансфельд, — палажыць канец палітыцы, якая вядзе да знішчэння людзей.

Як відна, не толькі нам, але і амерыканцам надаела ўжо палітыка страху і напружанае становішча. Таму некаторыя з іх думаюць аб доўгім, мірным суіснаванні.

М. Н.

Наша хроніка

■ *23 ЛІПЕНЯ. Егіпет афіцыйна заявіў, што згаджаецца на тое, каб усе споры, якія заіснуюць у сувязі з пераплываннем параходаў праз Суэцкі канал, разглядаў Міжнародны Трыбунал, які мае сваю сядзібу ў горадзе Гаага.*

■ *У Егіпце святкавана 5 гадавіну рэвалюцыі 1952 г.*

У Каіры адбыўся вялікі ваенны парад.

■ *Выехаў на гастролі ў Францыю яржаўны ансамбль песні і танца «Мазоўшэ».*

■ *У Бразыліі застрайкавала 25 тысяч рабочых абутковых фабрык.*

■ *Французскі ваенны трыбунал засудзіў на караннне смерцю алжырскага паўстанца Баадшыта Гайэб.*

■ *4 ЛІПЕНЯ. Памёр у Парыжы, пражыўшы 72 год, вядомы французскі драматург, артыст і кінарэжысёр — Саша Гютры.*

■ *Брытанскія самалёты РАФ-у распачалі бамбардзіраванне тэрыторыі занятай аманскімі паўстанцамі.*

■ *Амерыканскі параход прывёз у Польшчу першыя 9.168 тон пшаніцы.*

■ *Распачалася ў Маскве XIV сесія Сусветнай Федэрацыі прафсаюзаў.*

■ *У стане Невада (ЗША) праведзена 9 выбух атамнай бомбы.*

■ *Сусветная федэрацыя прафсаюзаў перадказала Генеральнаму сакратару ААН заяву, у якой дамагаецца каб ААН сарганізавала афрыканскую эканамічную камісію.*

■ *25 ЛІПЕНЯ Туніс перастаў быць манархіяй.*

Парламент праклямаваў рэспубліку.

■ *Прэзідэнт В'етнамскай Дэмакратычнай Рэспублікі пакінуў Варшаву*

28 ЛІПЕНЯ Распачаўся VI Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў у Маскве.

Па старонках друку

У 30 нумары «Новай Культуры» апублікавана цікавы артыкул Мельхёра Ваньковіча п. з. «Атамная хмара набліжаецца да Сан-Францыско».

Аўтар піша аб небяспецы для чалавецтва, якая вынікае з праводжання доследаў з атамнымі бомбамі.

Пасля выбухаў над зямлёй, у стратасферы, праз 28 год знаходзіцца пыл «strontium 90».

Праз 28 год будзе ён ападаць у розных кутках зямнога шара і выклікаць вельмі небяспечную хваробу «Leukemia» — рак крыві.

Вучоныя выказваюць, што калі каровы з'ядуць траву, на якой асеў «strontium 90», то пасля таго, як чалавек з'есць мяса з яе, таксама можа захварэць на ўспамянутую хваробу.

Небяспека вялікая Кожны з нас павінен зрабіць з гэтага вывады.

У тым-жа нумары «Новай Культуры» змешчана артыкул Аляксандра Навіцкага п. з. «Заўвагі аб савецкай рэарганізацыі метадаў кіравання»

Цэнтралізм, вялікі адміністрацыйны апарат — вось элементы, якія не спрыялі да таго, каб добра кіраваць гаспадаркай.

Пасля XX З'езду ў СССР робіцца ўсё, каб даць большыя правы рэспубліканскім, абласным і раённым уладам. Гэта несумненна прычыніцца да далейшага шпаркага развіцця народнай гаспадаркі СССР і дазволіць з кожным днём падымаць узровень жыцця насельніцтва.

Тыднёвік «Жыцце Літэрацке» з 28 ліпеня публікуе вялікі артыкул Артура Сандаўэра п. з. «Без тарыфа з ільготай»

А. Сандаўэр бароніць сказанай ім калісьці фразы «Адвага патанела, розум падаражэў».

Аўтар лічыць, што яго артыкул выкліча бурлівыя спрэчкі Ды і ўжо іх выклікаў, бо ўспамянуты артыкул быў друкаваны ў парыскім часопісе «Культура», а толькі цяпер першы раз іменна у тыднёвіку «Жыцце Літэрацке» друкуецца ў краіне.

Аб тым, хто і калі пераклаў на нямецкую мову вядомую паэму А. Міцкевіча «Пан Тадэуш», піша Вальтэр Паніц у артыкуле «Як паўстаў нямецкі «Пан Тадэуш» у 30 нумары католіцка-польскага тыднёвіка «Пшэмяны».

Цікава ведаць, што першы пераклад «Пана Тадэуша» быў выдачы на нямецкай мове ўжо ў 1836 годзе, а гэта недоўга пасля таго, як быў першы раз выданы на польскай мове.

Далей аўтар расказвае аб тым, як дайшло да новага перакладу і выдання «Пана Тадэуша» у сувязі з 100 гадавінай смерці Адама Міцкевіча.

У 28 нумары «Рускага голаса» паявіўся артыкул аб Белавежы, у якім аўтар, гаспадзін Г Уладзіміров падняўся дзіўнай місіі «хрысціць» беларусаў у сваю веру, «настаўляць» іх на праведны шлях.

Што-ж, гэтыя гаспада ў далейшым сняць салодкія сны. А здавалася-б, што жывем на 40 годзе Кастрычніцкай Рэвалюцыі.

Рышард Конічэк апублікаваў у 22 нумары часопіса «Палітыка» рэпартаж з Балгарыі. «Балгарыя сёння іншая — піша аўтар. Запрацаваная, поўная ўнутраных кантрастаў, падымаецца з гісторыі і памылак зробленых недаўна».

Балгары — шукаюць працы Сёння яшчэ прамысловасць і сельская гаспадарка не можа забяспечыць працай усіх працаздольных. Піша, таксама Р. Конічэк аб праблемах калектывізацыі ў Балгарыі, аб яе добрых баках і недахопах.

Вроцлаўскі тыднёвік «Новэ сыгналы» ужо ад даўжэйшага часу піша аб настаўніках і школе. У 28 нумары ўспамянутага часопіса змешчана артыкул Аляксандра Малахоўскага, які яшчэ раз вяртаецца да гэтай праблемы.

Аўтар піша, што ў педагагічныя ліцэі прыходзіць моладзь з малым жыццёвым дынамізмам, малаактыўная.

Назіраецца і такі факт, што ў гарадах, у якіх ёсць многа іншых школ у педліцэі прыходзіць малаздольная моладзь. Такія з'явы адбіваюцца пасля на выніках навучання

Дзеля ліквідацыі такой сітуацыі аўтар бачыць патрэбу павысіць аклады настаўнікаў, залічыць іх да найвышэйшай аплочванай катэгорыі працаўнікоў.

У артыкуле п. з. «За адраджэнне ТППР» аб праблемах гэтай арганізацыі піша ў 30 нумары тыднёвіка «Пшыязнь», сакратар Галоўнага праўлення ТППР — Эдварда Арлоўская.

Чуецца галасы, што варункам добрай працы ТППР, з'яўляецца абаснаванне яе на пастановах VIII Пленума ЦК ПЗПР Толькі тады можна будзе шырока разгарнуць працу. Іменна ў працэсе такой працы ТППР можа адрадзіцца.

Э. Арлоўская піша: «Несумненна падчас спрэчак, у працэсе творчай працы над ажыццяўленнем гэтай праграмы (праграмы змешчанай у ідэйна-праграмовай дэкларацыі з 1 лістапада 1956 — ММ), пераможцамі будуць здаровыя сілы Таварыства, якія будуць працаваць на грунце кастрычніцкіх перамен, адкідаючы ўсё тое, што тармазіць працэс адраджэння ТППР». ММ

Калгас ля Магілянскіх гор

(Ад нашага карэспандэнта).

Адна з калгасных ферм

Ці бывалі Вы калі-небудзь на Магілянскіх горах?

Не? Шкадуйце тады. Яны не так ужо і далёка ад нашай Беласточчыны. Раздзяляе іх ад нас усяго толькі дзяржаўная граніца, ля Крынак.

Вось менавіта ля гэтых гор ляжаць шырокія палі калгаса ім. Сталіна, аб якім хачу Вам, дарагія чытачы расказаць.

Старшыню калгаса, Пятра Іосіфавіча Дзеншчыкава мы сустрэлі ў полі. Ён адвячоркам праходзіў па роўненькай польнай дарожцы абапал якой быццам сцяна стаяла высокае жыта.

— Даспявае, — сказаў ён, прывітаўшыся з намі. — Хутка будзем пачынаць уборку.

Пятро Іосіфавіч аказаўся надзвычай ветлівым і гаворкім чалавекам. Яго вельмі цікавіла жыццё ў Народнай Польшчы, а асабліва Беласток і Саколка ў якіх яму давялося пабываць неаднойчы перад вайной. Заспакоіўшы го цікавасць я з не меншай цікавасцю пачаў слухаць расказ аб калгасе.

*

Зямля тут няважная, пясочная ды камяністая. Дзе-ні-дзе зрэдку расце ядловец.

— Каменні ёсць, ядловец свой, хлеба прыкупіць — жыць можна! — калісьці ў жарт гаварылі аб сабе тутэйшыя сяляне. І дадавалі: — А захацеў яшчэ, залезь на гару ды глядзі, любуйся цудоўным краявідам.

— Эх і жыццё было! — Бяда ды годзе. Вельмі-ж скупая была гэтая пясчана - камяністая зямелька.

Да вайны Магілянскія горы былі месцам выпасу авечак. Сярод іншых хлапчукоў сюды прыганяў і свае авечкі, з недалёкіх Магілян, Пеця — сын малазямельнага Іосіфа Дзеншчыкава.

З той пары прайшло многа год.

У 1952 годзе, жыхары суседніх з Магілянамі вёсак выбралі старшынёй узбуйненага калгаса дэмабілізаванага з арміі Пятра Іосіфавіча Дзеншчыкава.

Цяжкая гэта была праца, успамінае Пятро Іосіфавіч. Абшар зямлі не малы, усяго амаль тры з палавінай тысячы гектараў. А ў дзевяці вёсках калгаса большасць насельніцтва было цёмнае, прасякнутае рознымі забабонамі. Да таго яшчэ няправільнае вядзенне гаспадаркі папярэднікамі П. Дзеншчыкава, зарадзіла ў людзей нейкую абыякавасць да калектыўнага гаспадаравання.

— Уступіў у калгас? Ну, брат, бяры мяшок на плечы ды шагай у людзі! — безнадзейна гаварылі некаторыя.

Наступала першая веснавая сяўба. Адсутнасць на фермах саломы парадзіла нястачу гною.

Дзеншчыкаў, як добры гаспадар ведаў, што гэтая пясочная глеба, без угнаенняў не дасць ураджаю. Тады ён прапанаваў праўленню, з балот на палі вазіць торфу.

З вялікай неахвотай і паблажлівай усмешкай прынялі калгаснікі гэтую прапанову. Ведалі яны добра колькі на поле адной гаспадаркі трэба торфу, а што гаварыць аб усім калгасе.

Пётр Іосіфавіч ведаў, што ў кожнай вёсцы ёсць заўсёды некалькі такіх сялян, з якімі ўсе лічацца і даражаць іх думкамі. І ён дабіўся таго, што з ліку гэтых людзей былі выбраны члены праўлення і брыгадзіры. З другога боку яны адчулі ў Дзеншчыкаве сумленнага, стараннага, клапатлівага работніка і гэта іх прывабіла.

Тым не менш вынік першай восені быў вельмі нязначны. Напрыклад калгас пасеяў 1,6 гектара цукровых буракоў. Яны далі ўсяго толькі па 60 цэнтнераў з гектара, і для ўборкі прышлося наймаць людзей з іншых калгасаў — яшчэ не ахвотна йшлі людзі да працы.

Калгас пасеяў многа бульбы, старання дагледзеў яе і яна ўрадзіла. Гэта адразу паставіла на ногі жывёлагадоўлю. Каровы рэзка павялічылі надоі. Адкормленыя свінні прынеслі прыбытак. У банку на калгасным рахунку паявілася капейка.

У выніку, у параўнанні з мінулым годам на працадзень больш выпала, што дало калгаснікам упэўненасць: працуй, твая праца не прападзе! Паявілася актыўная група ў калгасе на чале з брыгадзірамі і комуністамі. З гэтай групай ужо лягчэй было старшыні прыступаць да далейшай барацьбы за лепшае, багатшае жыццё ў калгасе.

А ўсё-ж такі ў першы год старшыні калгаса ўдалося актывізаваць толькі нязначную частку насельніцтва. У гэтым ён пераканаўся калі ў калгасе пачалася будова гідраэлектрастанцыі. На яго вялікую крыўду святло правесці ў свае дамы згадзілася толькі некалькі гаспадароў.

— Патрэбна нам гэта! Яшчэ маланка вёску спаліць! — з апаскай гаварылі некаторыя.

Аднак усё-ж такі Дзеншчыкаву ўдалося прымусіць неабходную колькасць людзей пайсці на будаўніцтва ГЭС. Зараз яна абслугоўвае 4 калгасы.

Другі сельскагаспадарчы год закончыўся ўжо значным поспехам. На працадзень прышло па: 2 кілограма збожжа, 3 кілограма бульбы, 56 грамаў цукру і 2 з палавінай рублі грашыма. Гэта адразу змяніла становішча ў калгасе. Надышоў рэзкі пералом. Вырашылася праблема працоўнай дысцыпліны. Зацікаўленыя ў зарабатку калгаснікі пачалі хадзіць за брыгадзірамі і катэгарычна патрабаваць:

— Дай работу!

Абудзіліся нават старыя. Сямідзесяцігадовая бабка Раманоўская і чатыры гады старэй яе Юліян Вярышка аднойчы паскардзіліся старшыні.

— Чаму твае брыгадзіры нічога нам не даюць? Хочам працаваць і ўсё! — катэгарычна заявілі яны.

Прышлося бабку пасдаць на птушнік, а дзеду даць заданне: рабіць венікі і граблі. Абое яны выпрацавалі па 350 працадзён.

Атрымаўшы дастаткова рабочай сілы, калгас за другую зіму здолеў падрыхтавацца да вясны яшчэ лепш. Зноў будавалі і электрыфікавалі фермы, вазілі на палі торф, адкормлівалі свіней. Калгаснікам электрычнасць прышлася па густу так, што за некалькі дзён яе ўсе правялі сабе ў дамы, а праз два — тры тыдні ўжо не ўяўлялі сабе, як гэта можна жыць без электрасвятла.

— Дабіўся-такі свайго! — з захапленнем загаварылі адны пр Дзеншчыкава.

— Залаты чалавек! - дадавалі другія.

— І не злапамятны - заяўлялі трэція.

Так зацвердзіўся аўтарытэт старшыні. У калгаснікаў паявілася цвёрдая вера ў тую справу, якой ён кіраваў, прыадкрылася заслона той будучыні, аб якой дарэмна марылі дзесяткі пакаленняў дагэтуль. Члены калгаса адчулі сябе нованароджанымі людзьмі і ўсе да адзінага дружна ўзяліся за работу.

І так з года ў год павялічвалася маёмасць калгаса, узрастаў добрабыт, жыццё калгаснікаў ставалася лепшае, багатшае і шчаслівейшае.

Мінулае лета ў калгасе было выключна плённае. Восенню на адзін працадзень прышлося: 2,5 кг. збожжа, 3 кг. бульбы, 112 грамаў цукру, 1,5 кг кармоў і 8 рублёў грашыма. Агулам на адзін працадзень грашыма прышлося па 20 рублёў.

Калгаснік Уладзіслаў Казіміравіч Галаўня ў гэтым годзе з сям'ёй (сям'я 4 працаздольных людзей) выпрацаваў 2 925 працадзён. Пры разліку ён атрымаў: 7.312 кг збожжа, 9 тон бульбы, 260 кг цукру, некалькі тон корму для жывёлы і 25 тысяч рублёў грашыма. Пералічыць гэта ўсё на грошы дык выйдзе звыш 50 тысяч рублёў, інакш кажучы сям'я калгасніка Уладзіслава Казіміравіча Галаўні ў месяц зарабляла звыш 4.150 рублёў Гэта не малыя грошы. За іх можна нешта купіць, ды і жыць заможна.

Калгас стаў мільянерам. Калісьці масіўныя памешчыцкія пабудовы (быў тут маёнтак графіні Ляхніцкай), сялянам здаваліся вяршынай сельскагаспадарчай дасканаласці. Цяпер наяўнасць сродкаў у калгасе дала магчымасць пабудаваць фермы, якія перасягнулі памешчыцкія настолькі, наколькі калісьці тыя перасягалі ўбогія сялянскія хлявы з прагніўшай саломай на страсе і з выдзяляючыміся рэбрамі лат.

Пятро Іосіфавіч з ахвотай знаёміць нас з калгаснай маёмасцю. Вось мы зайшлі ў прасторны, чыста ўтрыманы, змеханізаваны свінарнік матачнага пагалоўя.

— Зараз у ім знаходзіцца 33 свінаматкі — расказвае нам свінарка Анна Іванаўна Задроўская.

Анна Іванаўна ўжо 7 год працуе свінаркай. Праз гэты час яна выгадавала звыш 5 тысяч парасят. Праўду кажучы Анна Іванаўна магла-б ужо і не працаваць. Дзеці ўжо вялікія пара было-б адпачыць. Аднак яна вельмі любіць сваю працу і ніяк не хоча расстацца са сваімі выхаванкамі.

Такіх як гэты свінарнік ёсць чатыры ў калгасе, і ўсе яны чысценька і гігіенічна ўтрыманы.

— Паспрабуй прыдзі да іх у брудным фартуху — дык і есць не захочуць, — ужо так звучаны — жартуе Анна Іванаўна.

Зараз калгас мае 666 штук крупнарагатай жывёлы (у тым 288 кароў) 868 штук свіней, 669 авец і 348 коней.

На 1960 год намечаны перспектывічны план развіцця жывёлагадоўлі: крупна - рагатай жывёлы — 710 штук (у тым 400 кароў), свіней — 2.000 штук і авец 700 штук. На канец пяцігодкі намечана атрымаць ад аднае фуражнае каровы 3.500 кг малака ў год (у 1956 годзе атрымана 2.505 кг).

Торф, якім некалькі год таму пасыпана поле таксама даў добрыя рэзультаты.

Калі ў 1951 г. у сярэднім з 1 гектара атрымана 8,2 цэнтнера зернавых, то ў 1956 годзе ў сярэднім з гектара выйшла па 13,6 ц. зернавых, а ў канцы пяцігодкі намечана атрымаць 17 ц. з гектара. Агулам у мінулым годзе атрымана 16.648 ц. зернявых. З гэтага 6 прац. аддана дзяржаве (за працу машын МТС і інш.), а 7.390 цэнтнераў выдана калгаснікам.

У мінулым годзе пасеяна 137 гектараў цукровых буракоў (зараз тут глеба так ператварылася што нават цукровыя буракі добра родзяць). Атрымана іх у сярэднім па 225 ц. з гектара. За буракі, якія продана дзяржаве атрымана звыш 904 тысячы рублёў. За буракі дзяржава ім прадала па зніжанай цане (3,80 руб. за 1 кг.) 40 тон цукру.

За табак, які пасеяна на 60 гектарах атрымана звыш 782 тысяч рублёў. Засаджана 24 гектары саду, заложана пасеку. Калгас закупіў 10 грузавых машын, 1 лёгкавую, 3 трактары. Маёмасць калгаса з года ў год павялічваецца.

Дзякуючы гэтаму, праяўленне калгаса ўжо зараз мае магчымасць падумаць аб тым, як павысіць узровень культурнага жыцця калгаснікаў. І гэта вырашана. Яшчэ ў гэтым годзе закончыцца пабудова двухпавярховага калгаснага дома культуры. Кошт пабудовы — 670 тысяч рублёў.

Заможнасць калгаснікаў можна пазнаць адразу, нават не заходзячы ў хаты. Вось напрыклад вёска Пракаповічы, дзе памяшчаецца праўленне калгаса. Падрамантаваныя жоўтымі латкамі, свежага дрэва дамы. У вокнах паблісхваюць цэлыя шыбы. Каля хат абноўленыя парканы. Нярэдка калгаснікі строяць зусім новыя дамы. Мясцамі валяюцца белыя стружкі, абрэзкі новага дрэва. Усё адбудоўваецца трывала, з запасам.

Над дахамі — густое сплячэнне правадоў, антэн (амаль у кожнай хаце ёсць радыё). Каля лесапілкі выстраілася калона калгасных аўтамашын. На вуліцы мноства веласіпедаў. Людзі акуратна апранутыя.

Увесь гэты малюнак жыцця сённяшніх Пракаповічаў і другіх вёсак калгаса, неяк удачна гарманіруе з ліпеньскім сонцам, ранняшнім спевам птушак і клекатам буслаў, якія важна шпацыруюць па стрэхах калгасных ферм.

Калі мы ад'язджалі, калгаснікі прасілі: перадайце нашае сардэчнае прывітанне сялянам Беласточчыны. Няхай прыязджаюць да нас у госці, паглядзяць як мы жывем і што мы асягнулі, дзякуючы супольнай калектыўнай працы. Прымем іх, як сваіх братоў.

В. БАРШЧЭЎСКІ.

П. І. Дзеншчыкаў паказвае нам свінаферму

ГЛЫБОКІЯ КАРЭННІ

Гаўрылу Янашука ў Тымянцы (Семятыцкі павет) аднавяскоўцы ад дзяцінства называюць Гаўрыкам. Не трэба нават успамінаць прозвішча, дастаткова сказаць толькі Гаўрык, дык у вёсцы стары і малы ведае, што гутарка ідзе пра Гаўрылу Янашука. Чалавек гэта даволі цікавы, заўсёды мае свае ўласныя погляды на жыццё, з якімі нажаль некаторыя жыхары Тымянкі не згаджаюцца.

Калі Гаўрык уступаў у партыю, некаторыя сяляне гаварылі яму — На што табе Гаўрык патрэбная гэтая партыя, дурань ты, карысці з гэтага не будзеш мець ніякай. Тады, асабліва, роднаму бацьку не падабалася яго становішча адносна партыі, бо ведаў ён добра, што ад членаў партыі пачынаюць агітацыю за «спульнотаю». А яго сын, Гаўрык, як на злосць вельмі любіў гутарыць пра сельскагаспадарчы кааператыў, пра супольную працу, пра шырокія супольныя палеткі. Многіх жыхароў Тымянкі таксама моцна дэнарвавала цвёрдае пераканане Гаўрыка, — як цвердзіў ён, што ў «спульноце» і лягчэй і весялей працаваць, што можна заможней і культурней жыць.

— Што з таго — гаварыў Гаўрык, што кожны гаспадар у нашай вёсцы многа працуе, але што-ж ён з гэтага мае? Калі многа і цяжка працаваць, дык трэба многа ўсяго мець. Мяса трэба — казаў ён — каб ніколі не выходзіла, каб збожжа хапала аж да самага лета не толькі на чорны, але і на белы хлеб.

У 1952 годзе ў Тымянцы арганізаваўся сельгаскааператыў. Партыйныя актывісты з Семятыч вялі тады шырокую агітацыю за кааператывам. Многія гаспадары хаваліся, каб не спаткацца з актывістамі, арганізатарамі кааператыва. Некаторыя жанчыны нават плакалі.

— Хочуць нам скалечыць жыццё, паробяць з нас жабракоў, з голаду пагінем; з нашай працы будзе мець толькі карысць дзяржава, але не мы — галасілі па ўсёй вёсцы напалоханыя жанчыны. Многія з іх збедаваныя шчыра верылі антыкааператыўнай прапагандзе, зместам якой было запалохванне цяжкім жыццём у «спульноце». Гаўрык тады быў яшчэ кавалерам і марыў аб каханні, аб сямейным жыцці, і больш за ўсё марыў аб пабудаванні сваёй уласнай хаты, якая была-бы прасторнай, высокай, прыгожай. Новую прасторную хату і сямейнае жыццё вязаў ён чамусьці з новым жыццём сваёй вёскі, з шырокімі прасторнымі палеткамі, з заможнасцю будучых кааператыўшчыкаў. Вось таму ён і запісаўся да кааператыва і далей цвёрда абстойваў свае погляды адносна калектыўнай працы. Бацька многа не лаяў яго. Ведаў, што Гаўрык упарты, што яго не пераканаеш, а апрача таго, калі і пераконваў, дык яго аргументы былі зусім слабенькімі ў параўнанні з аргументамі Гаўрыка.

Суседзі з іроніяй адносіліся да думак Гаўрыка, адносна заможнага жыцця ў кааператыве і аб пабудаванні новай, прасторнай, прыгожай хаты.

— Калі есці не будзеш мець чаго, дык перастанеш думаць пра домік, — гаварылі яму проста ў вочы некаторыя жанчыны. Але на гэта Гаўрык не зважаў і шчыра працаваў на кааператыўным.

Вядома, пачаткі калектыўнай працы былі цяжкія. Але ўсе цяжкасці адзінаццаць заўзятых членаў кааператыва настойліва перамаглі.

Праз некалькі гадоў стала лепей. Стала больш кілограмаў збожжа выходзіць на працадзень. Кааператыўшчыкі дужа павесялелі і сталі яшчэ лепш працаваць. Кожны з іх нават перад летам меў яшчэ збожжа і нават пазычаў для тых аднаасобнікаў, у якіх ужо нехапала збожжа.

Стаў заможна жыць і Гаўрык. Вясною ён меў больш збожжа чым яго бацька, які меў 12 гектараў зямлі. Гаўрык нават дапамагаў для бацькі збожжам.

За 1956 год Гаўрык меў на сваім ліку 280 працадзён, за якія атрымаў 23 цэнтнеры збожжа, 300 злоты, некалькі вазоў сена і многа саломы. Бульбы меў дастаткова з прысядзібнага ўчастка. У 1956 годзе Гаўрык закантрактаваў 5 кормнікаў і прадаў дзяржаве, а 6-га найбольшага, закалоў сабе.

Ужо працуючы ў кааператыве Гаўрык ажаніўся і пачаў рыхтавацца да будовы ўласнай хаты, аб якой даўно марыў. Гаўрык цяпер ужо паставіў зруб са смольнага сасновага дрэва і накрыў дахоўкаю свой домік. Зараз часта можна яго бачыць ля доміка з рыдлёўкаю ці сякераю.

А калі хто пытае яго пра жыццё ў кааператыве, ён не спяшаючыся кажа:

— У мінулым было крыху лепей, больш апекаваліся намі нашыя ўлады. Не давалі нас крыўдзіць. Пасля ён глыбока ўздыхае і доўга нічога не кажа. Відаць толькі па яго вачах і смуглым твары, што яго нехта моцна пакрыўдзіў.

Аб тым, хто пакрыўдзіў гэтага спакойнага чалавека і за што, я даведаўся ў старшыні сельгаскааператыва, Алеся Данілюка. Старшыня вельмі добра адзываецца аб Гаўрыку.

— Ён . працавіты і і добры чалавек, непахісны наш партыец. Бывала пойдзем касіць — расказвае старшыня — Гаўрык без адпачынку махае касой цэлы дзень, а як сядзем абедаць тады ён вымае кусок мяса і ядучы гаворыць:

— Каб гаспадарыў я аднаасобна, дык не еў-бы мяса кожны дзень.

Пасля старшыня са смуткам гаворыць аб тым, аб чым нічога Гаўрык не сказаў.

— Гаўрыка восенню пабілі аднаасобнікі. Хацелі разваліць наш кааператыў. І тут старшыня адразу пераходзіць да расказу пра сябе.

— На Вялікдзень гэта было. Працаўнікі кааператыва напіліся самагонкі і давай біць найлепшых нашых актывістаў. Пабілі Гаўрыка і Навіцкага. Вораг наш, Мікола Бандасюк, прыляцеў да мяне на панадворак і стаў пагражаць смерцю.

— Я тады — кажа старшыня — з сяней унёс у хату сякеру і пастанавіў сабе: — Калі Бандасюк будзе лезці ў маю хату і біць мяне за кааператыў, дык усё роўна рассяку яму галаў, зарубаю сволач.

Калі старшыня расказвае каму-небудзь пра гэтыя падзеі, тады ў яго павышаецца голас, хмурыцца твар.

— Пасля гэтыя разбойнікі — далей кажа Алесь Данілюк — выслалі дэлегацыю ў Варшаву са скаргай на нас, што быццам кааператыўшчыкі моцна пакрыўдзілі аднаасобнікаў, быццам забралі найлепшую зямлю і найлепшыя сенажаці.

— А гэта ўсё няпраўда, ей-богу няпраўда. У нас і зямля не лепшая, і сенакосы не лепшыя, і мы іх зусім не пакрыўдзілі. Наадварот, яны нас крыўдзяць, спасвілі нам збожжа і сенакосы.

Успакоіўшыся нямнога старшыня з павагай пачынае гаварыць пра сваю партарганізацыю, пра сходы ў кастрычніку і пасля Вялікадня (якраз перад сяўбою), пра той час, калі былі найбольшыя атакі аднаасобнікаў на кааператыўшчыкаў.

— Як першы раз, так і другі раз, гаворыць старшыня — аднагалосна ўсе мы пастанавілі: не зламося! Будзем трымаць новае, пабудаванае намі жыццё нават тады, калі прыйдзецца жыццём яго абараняць ад такога Бандасюка і яго паплечнікаў!

— Хутка пачалася сяўба, а тады было ўжо якась спакайней, ды ўлады сталі трохі намі цікавіцца. Аднаасобнікі ў нас, не так, як у Вольцы Нурэцкай, не пасмеліся ісці араць кааператыўнае поле.

На заканчэнне гутаркі старшыня сказаў:

— Вось так і жывем, працуем, будуем новы лад у нашай вёсцы. 5 нашых кааператыўшчыкаў у гэтым годзе будуюць сабе новыя хаты. У старых хатах не хочуць жыць. Гаўрык таксама на зіму перойдзе ў свой новы прыгожы дом.

А цяпер у нас гарачая пара — ўборка збожжа, якое, як на злосць аднаасобнікам, так урадзіла, што трудна касу ўбіць .

Каму давядзецца пабыць у Тымянскіх кааператыўшчыкаў, той пераканаецца, што новае, жыццё мае ўжо тут глыбокія карэнні, што будаўнікі новага, — гэта людзі смелыя і сільныя, якія не ўмеюць крывіць душою і адступаць назад. Гэта рэчаісныя рэвалюцыянеры нашых бурных дзён. Над імі аднак павінна быць апека, сапраўдная апека, бо такія людзі, як Гаўрык, папіхаюць жыццё ўперад. І калі палымаюць рукі на іх якія небудзь выродкі, то не па 50 зл. трэба іх караць, як гэта было ў Тымянцы, але трэба так караць, каб той, хто асмеліцца падымаць руку на новае, прагрэсіўнае, моцна адчуў моцную руку нашай народнай улады.

МІХАСЬ ХМЯЛЕЎСКІ

З жыцця Саюза сялянскай моладзі

У Гайнаўскім павеце дзейнічае ўжо некалькі арганізацыяў Саюза сялянскай моладзі і штонейкі час паўстаюць новыя.

Апошнім часам уступіла ў рады ЗМВ многа моладзі Арэшкава і Вітава. Моладзь у Вітаве як галоўную задачу паставіла пашырэнне сельскагаспадарчых ведаў. Яны заложылі вялікі доследны ўчастак, на якім будуць практыкаваць метады апрацоўкі раслін, вывучаныя з кніжак.

Арганізацыя ЗМВ у Новасадах супольнымі сіламі будуе сабе клуб і пажарніцкае дэпо. Ужо падрыхтавала 500 пустакоў і іншыя матэрыялы. Цяпер думае над тым, адкуль узяць адпаведнага чалавека, які-б пакіраваў будовай.

Асабліва варта падкрэсліць той факт, што моладзь уступаючая ў шэрагі ЗМВ вельмі хоча працаваць, што гэтыя маладыя хлопцы і дзяўчаты хочуць нешта рабіць у сваёй вёсцы, хочуць парушыць гэтую мёртвую цішыню і бяздзейнасць, якая дагэтуль панавала ў вёсках.

А. О.

АЛЕСЬ ОМІЛЬЯНОВІЧ.

Прырода абдарыла чалавека пачуццямі мовы, зроку, слыху і інш. Чалавек, які страціў хаця адно з гэтых пачуццяў, стаецца калекаю.

Вось такімі як-бы пачуццямі, вушыма і вачыма партызанаў, былі сувязныя. Іх вочы і вушы бачылі і чулі далей чымся партызанскія атрады і штабы схаваныя ў пушчы.

Сувязных і супрацуючых з партызанамі было сотні і сотнямі яны гінулі ад фашысцкіх куль і на шыбеніцах. Загінуўшых замянялі новыя і далей служылі «вухам і вокам» партызанаў.

Партызанаў ахоўвала зброя і гушчар пушчы, сувязныя стала знаходзіліся пад пагрозай смерці — былі безабароннымі.

Хачу расказаць аб мала вядомай ахвярнай і геройскай працы сувязных і аб зверствах гестапаўцаў над імі. Няхай гэтае апавяданне будзе цаглінкай на помнік, які хіба вартавала-б пабудаваць у іх чэсць — загінулі яны за нас, за нашае жыццё.

Было гэта ў 1941 годзе. Адгрымела ваенная завіруха. Фронт стаяў недзе далёка на ўсходзе. У пушчы засталіся рэшткі Чырвонай Арміі, у Гайнаўцы — былыя члены КПП і КПЗБ. Па хатах, скінуўшы мундзіры дзе-ні-дзе пераховўваліся байцы .

Пасля страшэнных чэрвеньскіх дзён людзі паволі прызвычайваліся да новай сітуацыі. Нехта там паціху паслухаў па радыё Маскву — невясёлыя былі звесткі. Якаясь як-бы незаўважная нітка пачала аб'ядноўваць людзей ненавідзячых фашызм і жадаючых змагацца.

Оберлёйтнант Шот атрымаў намінацыю на шэфа гестапа ў Гайнаўцы. Камандванне, што яго сюды пасылала, коратка растлумачыла:

— Глядзі, Гайнаўка — гэта гнязло комуністаў. Для партызанаў гэта выдатны пункт супрацьўлення. Ведаем цябе і твае здольнасці, едзь, арганізуй шпіянаж, бяры ўсіх за морду і дзейнічай.

І Шот пачаў дзейнічаць. Выбраў і забяспечыў адпаведны будынак, умела распланаваў размяшчэнне вайсковых часцяў у Гайнаўцы, шуцпаліцыі і жандармерыі. Планава вербаваў шпікоў і супрацоўнікаў, дабіраючы цёмных тыпаў, якія пасля праславіліся зверствамі і актыўнай дапамогай у ліквідацыі сеткі сувязных.

Асаблівым зверствам праславіўся Фульміс і Казакевіч. Апрача тых двух гадаў на супрацоўнікаў гестапа заявіліся ў якасці перакладчыкаў: Сілюк, Верэмюк, Хіла і Кастарэнка.

Падчас доўгіх нарадаў Шот заслухаў дакладныя даныя аб людзях з Гайнаўкі і аколіцы. Перакладчыкі — верныя фашысцкія сабакі навыперадкі шпіёнілі і інфармавалі гестапа.

— Той пры санацыі быў комуністам, арганізоўваў забастоўкі, другі за совецкай улады рабіў тое і тое, іншы перахоўвае совецкага салдата і г. д. і г. д. З гэтых даных роблена спіскі, справы.

Шот узрадавана паціраў рукі і сваім супрацоўнікам прыдзяляў для шпіянажу падазроных людзей, участкі мястэчка. Гэтая ціхая, няўлоўная разведачная дзейнасць ішла дзень і ноч.

Совецкі афіцэр Фіма, што перахоўваўся ў Гайнаўцы, хутка навязаў кантакт з групкамі партызанаў у пушчы. Фіма добра ведаў мясцовых людзей, ведаў каму можна даваць, ад каго патрабаваць дапамогі і супрацоўніцтва.

Памалу, асцярожна скантактаваўся з Цімохам Кіцэлям, Верай Гіжэўскай, Іванам Каўшыла, Мікалаем Мельцэрам, Рыгорам Волчыкам і другімі.

Не адмовіліся. Трэба было выканаць дзве задачы: па-першае — збіраць харчы, амуніцыю і інфармацыі партызанам, па-другое — дапамагаць совецкім палонным, што трымалі іх гітлераўцы ў лагеры ля станцыі.

Актыўна ўзяліся за работу. Каб не выклікаць падазрэнняў давалі дзецям харчы і адзенне, якія кідалі іх гнаным вуліцамі мястэчка на работу нявольнікам, або перакідалі цераз драты ў лагер.

Часта цішком ішлі ў суседнія вёскі, прыносячы адтуль мяса, хлеб, тытунь і ленты куль. Усё гэта праз Фіму, або вядомымі толькі ім дарогамі адстаўлялі ў пушчу.

Гіжэўская, Кіцэль, Каўшыла, Волчык і другія ўвоіліся ў сваёй дзейнасці. Правізарычна аблічвалі сілы гітлераўцаў у Гайнаўцы, рабілі нататкі аб руху і частаце транспартаў на станцыі, аб шпіках гестапа, якіх паяўлялася ўсё больш і больш. А ў той час фашысцкія арміі хутка рухаліся на ўсход, грабілі і пустошылі Беларусь, Украіну, Расію.

Першы год па-за намі!

З апошнім званком высыпаліся дзеці на палі і ў лясы, у летнія лагеры, каб праз два месяцы канікул набраць сілы да далейшай працы.

Адпачынак належыць так.ама і наста.нікам. Аднак 18-ць з іх — студэн.. Завочнага студыума беларускай філалогіі ў Беластоку добраахвотна зракліся належнага адпачынку і гэты гарачы месяц ліпень правялі на занятках у Беластоку. Зрэшты працавалі яны цэлы год. І нядрэнна працавалі, як кажа пра сваіх студэнтаў, праф. Васіль Тарасаў, а асабліва такія выдатнікі, як Вольга Свентахоўская, Галена Русачык, Зіна Бурыла, Мікола Несцяровіч і іншыя.

Студэнты апрацавалі 10 «прыдзелаў» з такіх прадметаў навучання, як тэорыя літаратуры, веды аб кніжцы, апісовая граматыка, гісторыя выхавання, педагогіка, псіхалогія і г. д.

Апошні ўрок па беларускай мове праводзіць праф. Тарасаў.

Ясна, што такі настаўнік зможа ад сябе даць школе значна больш чым той, які не павышае сваіх кваліфікацыяў. Але гэта яшчэ не ўсё.

Студэнты Завочнага студыума беларускай філалогіі значна прычыніліся да павялічэння збораў народнай творчасці Беласточчыны. Імі сабрана больш 150 песень і каля 70 розных казак. Найбольш прычыніліся да гэтага такія студэнты, як Казёл, Лукашык і Апалінская. Усе студэнты не перастануць на гэтым і падчас канікул будуць праводзіць далей доследы ў гэтым напрамку.

— Працы было вельмі многа. Не раз і цяжкавата прыйшлося — расказваюць студэнты ўжо на беластоцкіх плянтах, дзе мы рабілі супольны здымак — цяжка пагадзіць прафесійную работу з вучобай. Але ўсё гэта ўжо прайшло. Першы год студыума ўжо па-за намі...

Вось у гэтым і справа. Словы іх павінны быць заклікам для ўсіх тых настаўнікаў беларускіх школ, якія яшчэ дагэтуль не склалі заяўкі на Завочнае студыум (а склала заяўкі ўсяго 26 асоб).

Год за годам хутка перадяціць і не заўважна можна здабыць вышэйшыя кваліфікацыі. Мець дыплом вышэйшых студыяў — гэта не абы што! І не толькі ў дыпломе тут стаіць справа. Лепш пазнаць сваю родную мову — гэта значыць лепш зацікавіць да яе моладзь, гэта значыць пашырыць у яе патрыятычны кругагляд. А гэта ўжо многа і дзеля гэтага сапраўды варта папрацаваць.

Р

Праф. В. Т. Тарасаў. (трэці злева) і Янка Радзюкевіч, дыр. Зав. студыума, абмяркоўваюць наступны навучальны год студыума.

...Цяпер урэшце можна будзе адпачыць — гавораць студэнты Завочнага Студыума беларускай філалогіі.

Памёр Мікола Засім

Смерць заўчасна абарвала жыццё таленавітага беларускага паэта.

Мікола Арцёмавіч Засім нарадзіўся ў 1908 годзе ў вёсцы Шэні, Пружанскага раёна, Брэсцкай вобласці ў сям'і селяніна - бедняка.

У 1924 годзе ён уступіў у Комуністычны саюз моладзі Заходняй Беларусі, за што ў 1925 годзе быў арыштаван і кінут у пружанскую турму.

У гэтыя-ж гады Засім пачынае пісаць вершы. Яго творы друкаваліся ў прагрэсіўных заходнебеларускіх выданнях. За актыўную літаратурную і рэвалюцыйную работу паэт жорстка праследаваўся, неаднаразова падвяргаўся арыштам.

Пасля вызвалення Заходняй Беларусі Мікола Засім актыўна ўключыўся ў будаўніцтва новага жыцця ў сябе на радзіме — у Пружанскім раёне, Брэсцкай вобласці.

У гады Вялікай Айчыннай вайны М. Засім быў актыўным удзельнікам партызанскай барацьбы супраць нямецка - фашысцкіх захопнікаў.

Яго першая кніга вершаў «Ад шчырага сэрца» выйшла ў 1948 годзе. У 1954 годзе Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла другую кнігу паэта.

Вершы М. Засіма, друкаваліся і ў «Ніве».

УСПАМІН

Мінулае... як цяжка ўспомніць цябе...
Асенні змрок, пустая алея кляноў,
Жоўтых лісцяў дыван, найкол туман.
Вільгаць, холад,
Пустка юнацкай душы,
Толькі кахання жар
І роспач нуды!

Вось яе дом, агні акон,
Аімшэлых штыхет паркан.
Кроплі дажджу з лістоты старой.
І туман, туман...

Ні душы вакол, ні брэху сабак.
Мяртвота... у скронях шум.
Кроў б'ецца і мрэ,
Па жылах цячэ
Нясцерпным агнём.

Гразь, няўпэўнены крок,
Плёскат халоднай вады.
Стукат сэрца камёк...
Бяскрайнасць нуды!

Ці гэта нуда?! Ці гэта праклён?
Што даводзіць да шалу мазгі!...
Ці дайдзе да Цябе
Калі-небудзь,
Даўня роспач мая
І бяскрайня нуда
Асенніх тых дзён.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Нябачная, няўлоўная сетка сувязных і памочнікаў партызанаў усё шчыльней аплятала Гайнаўку і навакольныя вёскі.

Перахітрываючы шпікоў, расплываючыся ў густой цемнаце ночы з боку Гайнаўкі бясшумна паказваліся постаці і знікалі ў пушчы. Ва ўмоўленых месцах чакалі партызаны. Бралі прынесеныя рэчы, слухалі інфармацыяў, пацiскалі на развітанне рукі і адыходзілі кожны ў свой бок.

Так мінула восень 1941 года і зіма 1942 года.

Оберлёйтнант Шот і падпарадкаваная яму зграя шпікоў рабілі ўсё, што толькі маглі, каб трапіць на след сеткі сувязных. Падазроныя асобы, узятыя ў спіскі яшчэ ў 1941 годзе, гестапа магло заўсёды ліквідаваць. Шот аднак разумеў, што калі адразу ліквідуе ўсіх падазроных, то страціць усякую мажлівасць трапіць на след сеткі сувязных. Трэба было закідаць прынаду і чакаць.

Не абышлося без памылак сувязных. Падазроныя паводзіны, сустрэчы, выезды ў вёскі — усё гэта заўважыла гестапа. Сем'ямі Гіжэўскіх, Кіцеляў, Каўшылаў, Волчыкаў і інш. гестапа асабліва цікавілася. Начамі шпікі падкрадаліся пад вокны, падслухоўвалі. Множыліся даносы.

Вясною 1942 года ўзмоцнілася дзейнасць партызанаў. Абстрэльвана машыны з гітлераўцамі, пачаліся ўзрывы паяздоў, забівана шпікоў.

Шот атрымаў заданне ўзмацніць барацьбу супроць партызанаў і падполля, ліквідаваць людзей падазроных у супрацоўніцтве з партызанамі.

Раніцаю 10 чэрвеня 1942 года ў гестапа адбылася нарада. Апрача гестапаўцаў прысутнічалі на ёй усе перакладчыкі і супрацоўнікі.

Оберлёйтнант Шот у кароткіх словах растлумачыў у чым справа: — Згодна з данымі нашай інфармацыйнай сеткі, найбольш дапамагаюць партызанам Кіцэль, Гіжэўскія, Каўшыла і г. д. Назіранні пацвердзілі даныя агентуры. Усіх разам, з сем'ямі, трэба ціхенька «зняць», каб ніхто не паспеў уцячы ў пушчу.

Тут Шот падзяліў усіх на групкі, вызначыў трасы і дамы, даў дэталёвы інструктаж. Прысутныя паволі пакідалі яго кабінет, рыхтуючыся да выканання задання.

У такой мясціне, як Гайнаўка, гестапаўцам цяжка было скрыць свае намеры.

Калі арыштавалі Гіжэўскіх і Кіцеляў, хаця была яшчэ раніца, але вестка аб гэтым маланкай абегла Гайнаўку.

Каўшыла ўбег у хату. — Бяры дзяцей, яду і ўцякаем, — крыкнуў да жонкі Зофіі. — Арыштуюць. Хутчэй! Хутчэй! Засталося мала часу!

Калі жонка дрыжачымі рукамі клала ў торбу хлеб і сала, Каўшыла глядзеў у акно. Было ўжо за позна. Праз горад ішоў гестапавец Новак і вядомы кат Кастарэнка.

— Памятай, ты нічога не ведаеш і нічога не бачыла — паспеў яшчэ сказаць жонцы, Каўшыла.

Гітлераўцы ўвайшлі ў дом.

— Прозвішча, імя, давайце пашпарты. — загадаў Кастарэнка.

— Ідзіце за намі. Пагнал

У тую раніцу апрача Каўшылаў арыштавалі Кіцеляў, Гіжэўскіх, Мельцэраў і Волчыкаў, у хатах засталіся перапалоханыя дзеці. У Гіжэўскіх засталося чацвёра малых сіротак, у Каўшылаў — дзве малыя дзяўчынкі.

Арыштаваных пастаўлена тварам да сцяны — пачаўся допыт. Фашысцкія сабакі — шпікі: Фульміс, Сілюк, Верэмюк і іншыя, бы тыя вужы круціліся сярод арыштаваных, намаўляючы іх прызнацца і ўказаць яшчэ і другіх. З пакояў чуліся ўдары і крыкі катаваных.

Матэрыялы, якія мела гестапа аб падазроных, былі наогул павярхоўнымі і няпоўнымі, незадавальняючымі.

Шот выклікаў да сябе Рыгара Волчыка. Хітрымі лісінымі слоўкамі, naперамену абяцаючы і палохаючы намагаўся што-небудзь даведацца. Нічога аднак не выходзіла.

Калі на Волчыка пасыпаліся ўдары, калі аглушыў яго нечалавечы боль, нешта заламалася ў ім. Волчык быў толькі чалавекам. Ці паверыў у запэўненні Шота, ці не вытрымаў фізічна, гэта застанецца таямніцай — аднак факт, што пачаў гаварыць.

Прызнаўся, з кім меў сувязь, хто, дзе і калі з ім сустракаўся, дзе адстаўляў харчы. Шот выпытваў далей, што ён Волчык, ведае аб арыштаваных, хто з іх памагаў партызанам і г. д. І тут Волчык сказаў за многа. Не прадбачыў тады, што можа з гэтага выйсці.

(Працяг у наступным нумары)

Мастацкія недарэчнасці ці ляпкае разважанне?

Чытаючы высказвання ў «Ніве» на тэму сучаснага мастацтва хочацца падсказаць аўтарам артыкулаў аб мастацтве, каб яны канкрэтна паставілі перад сабою пытанне: — Ці мастацтва дрэннае таму, што ёсць дрэннае, ці мастацтва дрэннае таму, што яго не разумеюць?

— Гэта дзве зусім розныя справы. Гэтых спраў нельга атоесамліваць!

Безумоўна ёсць у нас шмат дрэннага мастацтва і не толькі тых мастакоў, каторыя маюць «скажоны» смак, шмат-жа дрэннага мастацтва т. зв. рэалістычнага.

Дык пагутарым спачатку аб мастацтве дрэнным. У красавіку 1957 года была выстаўка «рэалістычнага» малярства, скульптуры і графікі групы «Захента» у зале Політэхнікі варшаўскай. Не ад рэчы будзе сказаць, што група «Захента» не ўспрымае сучаснага мастацтва. Што-ж мы ўбачылі на гэтай выстаўцы?

Убачылі мы на ёй вялікае недаразумленне. Мастацтва гэтай групы, за малым выключэннем, пустое, безідэйнае, аджыўшае свой век (калі можна гаварыць аб яго мінуласці). Гэтыя «рэалісты» не маюць паняцця аб рэалізме ў тым сэнсе, у якім разумелі рэалізм рэалісты мінуласці. Не паказалі яны ні колеру, ні формы, у якой можна было-бы выявіць сучаснасць, не паказвалі ніякай эмоцыі.

Такі рэалізм, які паказалі мастакі вышэй успамянутай групы, не можа прадстаўляць сучаснасці.

Ёсць таксама дрэннае мастацтва т. зв. «сучаснае». Асабіста я не магу яго назваць сучасным таму, што гэта з'яўляецца злепкам (ды яшчэ як-жа некарысным для аўтараў) з розных эпох, розных мастакоў. У іх працы нічога няма ўласнага. Працы іх неперадуманы ні фармальна, ні мастацка. Яны падыходзяць да сваёй творчасці павярхоўна, без глыбейшага перажывання паднятай тэмы, часта гэтай тэмы зусім няма. Гэта кучка цынікаў, каторыя не ведаюць самі чаго хочуць ад белага свету і якое на ім зробіць уражанне.

Дык вось канкрэтна, гэтыя людзі скажаюць вобраз сучаснасці і паняцце аб сучасным мастацтве.

Далей працягваем гутарку аб другой справе. Сустракаецца шмат людзей, якія не разумеюць сучаснага мастацтва і з гэтай прычыны выпавядаюць пратэст супроць яго. Замест таго, каб пашукаць кантакту з мастакамі і даведацца ў чым справа ды навучыцца чытаць творы сучаснага мастацтва, паднясці на вышэйшы ўзровень эстэтычны смак — яны аўтарытатыўна сцвярджаюць, што гэта нейкая няземская выдумка, абвінавачваюць самых мастакоў у тым, што яны маюць скажоны смак, што гэта нейкая псіхічная хвароба і г. д. Ім падабаецца мастацтва толькі мінулых эпох.

Ды гэта і зразумела. Чалавек, які адарвецца ад якога-небудзь пытання, не ўглубляецца ў гэту галіну веды — па кароткім часе неразумее ўсяго таго, што за той час, у адпаведнай праблематыцы, адбылося.

Так, як не можна будаваць новага грамадскага ладу старымі метадамі, так як не можна даканаць новага навуковага адкрыцця, паслугоўваючыся старымі прыладамі, таксаам не можна выявіць сучаснасці старымі мастацкімі формамі. Ніяк нельга паказаць сённяшняй праблематыкі тымі мастацкімі формамі, якімі перадаваў Коссак сваіх уланаў. Нельга ўсяго таго новага, што ёсць у мастацтве добрага і дрэннага, укінуць у адзін мяшок і напісаць: *«гэта мастацкія недарэчнасці — мы іх не ўспрымем»!*

Шаноўны грам. Скібіч, гэтыя *«мастацкія недарэчнасці»* успрыняла наша эпоха. Яна іх парадзіла.

Далей Вы сказалі: *«мастакі прыстасоўваюцца да скажонага смаку заходніх маніякаў».*

— Ну што-ж, не грэшыце скромнасцю...

Я не ведаю тых смакаў, у каторых ёсць чаго навучыцца, каторыч апяраджваюць нас на некалькі дзесяткаў гадоў. Гэта ёсць факт рэчаісны. Словам гэтага надрабіць нельга. То, што Вы назавеце заходняе мастацтва недарэчным, гнілым — ад слоў Вашых яно не зробіцца гнілым. Надрабіць нашы недахопы магчыма толькі творчай працай.

Ёсць-жа ў нас пачаткі добрага мастацтва, каторае ўносіць у нашую мастацкую культуру новую якасць, адклікаецца ў ім нешта маладое, сучаснае нам, жывое, каторае адпавядае вымаганням нашай эпохі.

Але і аб гэтых новых пачынаннях не можа быць мовы, як аб чымсці закончаным. Гэта толькі творчыя пошукі— могуць яны прыняцца, а могуць быць адкінуты нават тым самым мастаком, каторы іх запачаткаваў. Дзеля гэтага сучаснае мастацтва трэба разумець, як творчыя пошукі адпаведніх форм выражэння сучаснасці.

Пішаце: *«наша эпоха — гэта рэальны быт»* — У тым-жа і справа!

Чалавек нашай эпохі, гэта не толькі вялікі патрыёт нашага ладу, добра ведаючы тэорыю марксізма. Чалавек нашай эпохі, гэта перадусім дасканалы прафесіянал, усестаронна адукаваны, з вялікім смакам эстэтычным, культурны ў штодзённым жыцці і г. д. Каб быць чалавекам сучасным, трэба глядзець на сучаснасць шырока адкрытымі вачыма сённяшняга чалавека (не вылучаючы мастацтва).

На працягу 12-ці год здаралася немала фактаў, калі мастацтвам кіравалі палітыканты. ці іншыя невукі — рэзультаты былі ніклыя. Цяпер мы трымаемся народнай пасловіцы: — «справа майстра баіцца» — кожны чалавек на сваім месцы.

Нічога іншага не выдумаеш — хочаш разумець мастацтва — трэба вучыцца яго разумець. Хочаш убачыць хараство — трэба вучыцца глядзець.

У жыцці часта можна сустрэць людзей, каторым адпавядаюць толькі пэўныя катэгорыі разважання, яны могуць думаць да пэўных граніц, цэласці пытання іх розум не можа ахваціць. Зразумела, што гэтыя людзі не могуць паспець за тым тэмпам, якім ідзе сучаснасць. А жыццё мае гэта да сябе, што не чакае і ніколі не чакала на аранічаных людзей. Ды і не можа быць інакш — як нас вучыць гісторыя.

Я. А. — Варшава.

Нашыя жывапісцы

Г. Бібіла — Кашалін. «Студня на магільніку».

Помнік Я. Купалы

Нядаўна пісалі мы аб адкрыцці помніка Янку Купалу на яго радзіме — у вёсцы Радашковічы.

На здымку бачыце гэты помнік, работы скульптара Л. і М. Робэрман.

Фота — І. Салавейчыка.

Вітаем цябе фестывальная Масква

Ад нашага спецыяльнага карэспандэнта

«Масква як вясна мал адая!» (Янка Купала).

Як-жа сапраўдныя словы нашага песняра, асабліва ў вялікае свята — VI Сусветны Фестываль моладзі і студэнтаў.

Цудоўную Маскву можна параўнаць толькі з маладою вясною, якая цешыць людское вока сваёй прыгожасцю. Сталіца Фестывалю ўся тоне ў рознакаляровых кветках узгадаваных рукамі надзвычай гасцінных масквічоў.

Як-жа не назваць Масквы маладою, калі прыехала сюды на сваё свята больш чым 31 тысяч моладзі з 122 краін нашай зямлі.

Сабралася тут моладзь з усіх кантынентаў, розных рас і поглядаў. Але гэтая моладзь згаджаецца з адным: усімі сіламі трэба бараніць мір.

Дэлегаты не спадзяваліся аж так цёплых прывітанняў, якіх не было на папярэдніх Фестывалях. Масквічы ад наймалодшага да найстарэйшага, ад усёй душы, вельмі шчыра вітаюць кожнага дэлегата, які толькі паявіцца на вуліцы.

Ды не толькі Масквічы. Вельмі сардэчна вітала дэлегатаў насельніцтва ўсіх гарадоў і сёл па дарозе ў Маскву. Дзе толькі затрымоўваўся цягнік, адбываліся сардэчныя сустрэчы.

Асабліва сардэчна вітала польскую дэлегацыю на Фестываль насельніцтва Савецкай Беларусі. Усюды віталі нас песнямі, музыкай, кветкамі. Слёзы радасці кружыліся ў вачах, калі мы ў Баранавічах у 2 гадзіны ночы, пры дажджлівым надвор'і сустрэліся з моладдзю не толькі горада але і навакольных вёсак, якая прышла прывітаць польскую дэлегацыю.

Калі цягнік прывёз нас на Беларускі вакзал у Маскве дэлегацыю засыпалі кветкамі. І вось ад гэтай пары на кожным кроку, маем усё больш і больш вельмі прыемных перажыванняў. А ўжо напэўна найглыбей залеглі ў нашым сэрцы і астануцца ў памяці перажыванні першага дня Фестывалю.

Аб прывітаннях, якія падрыхтавала ўсім дэлегатам насельніцтва Масквы 28 ліпеня, (дзень адкрыцця Фестывалю), найлепш сведчыць той факт, што з нашай кватэры, якая знаходзіцца недалёка ад Усесаюзнай Сельскагаспадарчай Выстаўкі да цэнтральнага стадыёну імя Ул. І. Леніна на Лужніках, прышлося ехаць тры гадзіны, калі дарога лічыць усяго 20 км. Шырокія маскоўскія вуліцы былі так запоўнены людзьмі, што аўтобусы з дэлегатамі ледзь, ледзь прабіраліся праз вялікую гушчу Масквічоў. Больш 2 мільёнаў людзей вышла на вуліцы прывітаць дэлегатаў. Праз адкрытыя вокны аўтобусаў да гасцей выцягваліся маленькія ручкі дзяцей, усеўшыхся на плячах сваіх бацькоў і матак, а таксама рукі моладзі і старэйшых, вельмі часта сівенькіх старэчаў і бабулькаў.

Паміж насельніцтвам і дэлегатамі навязаўся непасрэдны кантакт, і адусюль чуліся галасы: Мір! Дружба! якіх значэнне ведаюць ужо прадстаўнікі найдалейшых краін свету.

Нічога ў тым дзіўнага, што трыбуны, стадыёну запоўніліся на цэлую гадзіну пазней запланаванага часу. Апрача дэлегатаў прабіраліся сюды каля сотні тысяч Масквічоў.

Вось стрэлкі гадзінніка над стадыёнам паказваюць 15 гадзін.

Неўзабаве распачаўся паход дэлегатаў усіх краін, удзельнікаў Фестывалю.

Няма тут вялікіх ні малых усе з'яўляюцца роўнымі. Калі пад нацыянальнымі сцягамі Францыі знайшлося 2 тысячы маладых дзяўчат і хлапцоў, а пад сцягам. Саомі толькі адзін дэлегат — ён тут не быў адзін. З ім разам знаходзіліся ўсе людзі на трыбунах.

З кароткімі прамовамі выступалі прадстаўнікі пяці кантынентаў.

Бурлівымі воплескамі прысутныя на стадыёне прывіталі прамову Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР К. Е. Варашылава. З захапленнем дэлегаты ўсяго свету, слухалі яго слоў: «...Гледзячы на Вас, хочацца сказаць, што ў нашую старынную Маскву, на нашую зямлю, другі раз у гэтым годзе прыйшла цудоўная вясна».

Сапраўды цэлы стадыён выглядаў як грамадных размераў букет рознакаляровых кветак.

У часе прамовы на стадыёне паявіліся бегуны, якія прынеслі сюды міжнародную эстафету «ДРУЖБА».

Вельмі падабалася прысутным суіта «Квітней наша маладосць» у выкананні танцавальных ансамбляў 15-ці саюзных рэспублік СССР. Група БССР выканала два беларускія танцы: «Лявоніха» і «Бульва.

Людзі, якія прыехалі на Фестываль напэўна выйшлі адсюль з пераканаңнем, што трэба бараніць МІР!

ВІКТАР ШВЕД.

Мілы падарунак

Перакладчык беларускіх падручнікаў — Міхась Гаўр з Познаньскага ваяводства перадаў у нашу рэдакцыю 58 школьных падручнікаў на беларускай мове, якія ахвяраваў на прызначае беларускім школам на Беласточчыне.

Прыклад вёскі Белкі

На працягу шмат гадоў, калі пераважна пад прымусам арганізавана сельгаскааператывы, сяляне абыякава адносіліся да павышэння сельскагаспадарчай вытворчасці.

Хоць шмат пісалася ў газетах аб абавязацельствах і г. д. аднак у рэчаіснасці яны не існавалі, былі гэта фікцыйныя нацягнутыя факты.

Сёння, калі змянілася палітыка ў сельскай гаспадарцы, а сяляне пераканаліся што гэта не фікцыя — у многіх вёсках можна сцвердзіць вялікую актыўнасць сялян у напрамку паднясення сельскагаспадарчай вытворчасці.

Вось напрыклад вёска Белкі ў Гайнаўскім павеце. Зямля тут пяшчаная, вакол цягнуцца топкія балоты, на якіх час-ад-часу, калі добрае лета, адна толькі кіслая трава расце.

Адзін з гаспадароў вёскі Амельян Міранюк не раз задумляўся над гэтым, што рабіць, каб паправіць свой быт, паднесці жывёлагадоўлю. Чытаў кніжкі, раіўся з іншымі гаспадарамі, некалькі дзесяткаў разоў абыходзіў сваю зямлю і балоты складаючы ў думках розныя планы.

У гутарцы Міранюка з сялянамі нараджаецца праект змеліяраваць і апрацаваць усе вясковыя балоты. У 1955 годзе на агульным сходзе Міранюк арганізуе калектыў апрацоўкі сенажацяў да якога прыступае цэлая вёска — 70 гаспадароў.

Усю зіму 1956 г. вёска падрыхтоўваецца да штурму на свае багны. Ледзь толькі веснавое сонца асушыла зямлю, усе жыхары вёскі выйшлі на працу. Выкапалі роў даўжыні 2 кіламетраў.

Трактары з ПОМ-а ў Нарве зааралі 26 гектараў сенажаці. Праведзена травасеянне. Сяляне чакалі на другую вясну, каб правесці меліярацыю далейшых балот якіх разам да меліяравання ёсць аж 126 гектараў. На працягу некалькіх апошніх тыдняў не толькі мужчыны але і жанчыны і дзеці цэлымі днямі ізноў капалі доўгі двухкіламетравы роў у выніку чаго меліяравана далейшых 50 гектараў сенажацяў.

Ужо ў гэтым годзе сяляне сабралі з меліяраваных папярэдне сенажацяў па 12 вазоў сена з гектара, не так як калісь, па два вазы.

Што дае сялянам гэтая цяжкая праца і намаганні? Па-першае: куды больш сена, і добрага сена, па - другое ёсць магчымасць павялічыць жывёлагадоўлю, а за тым палепшыць добрабыт.

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ

— Вось вынікі нашай супольнай працы — кажа Амільян Міранюк — старшыня Апрацоўчага калектыву, паказваючы двухкіламетравы роў.

Фото — А. О.

Спорт адважных

У сувязі з праводзімымі ЧПЖ-ам абучэннямі беластоцкая моладзь вучыцца скакаць з парашутам са спецыяльнай вежы пабудаванай у парку.

Тэкст і фото — А. О.

Паўстаюць новыя гурткі БГ-КТ

У вёсцы Грэдэле, Бельскага павета, нядаўна адбыўся сход, на якім Вася Кардзюкевіч — сакратар Павятовага Праўлення БГ-КТ у Бельску прачытаў даклад аб гісторыі беларускага народа.

Даклад цешыўся вялікім зацікаўленнем у выніку чаго арганізавана Вясковы гурток БГ-КТ. Старшынёй гуртка выбрана настаўніка Сцяпана Бурылу, сакратаром—Анастазію Лукашук — таксама настаўніцу, а касірам — Янку Бердучука.

Найбліжэйшай мэтай працы гуртка, гэта: пашырыць рады членаў, збіраць складчыны на Выдавецкі фонд, а таксама распаўсюджваць «Ніву».

Пасля сходу моладзь і старыя танцавалі да позняй ночы.

Інфармацыю аб арганізаванні гуртка БГ-КТ у Грэдэлях падаем тым ахвотней, што ўдзел у арганізацыі культурнага жыцця на беларускай вёсцы прымаюць настаўнікі. А ведама, што гэта адказныя людзі і іх удзел у гэтых справах можна сказаць — неабходны. Р.

Вясковая суполка

Сяляне вёскі Баратынец Рускі ўжо 5 гадоў прадаюць дзяржаве гравій (жвір) са сваіх пагорыстых палёў, у выніку чаго маюць многа грошай на грамадскія патрэбы. У мінулым годзе 100 тысяч аддалі на пабудову клуба ў сваёй вёсцы. Нядаўна купілі малатарню, якой будуць карыстацца ўсе гаспадары, а цяпер хочуць купіць да гэтай малатарні матор С—60. Вясковая суполка дае добрыя вынікі. М. Х.

Беларуская «Пастэмп»

Можа не кожны ведае, што 22 працаўнікоў Інвалідскага кааператыва «Постэмп» у Белавежы выконвае больш 6.000 пар панчох у месяц.

Дагэтуль вырабы свае кааператыў высылаў у іншыя ваяводствы, а наша Аддзёжная цэнтраля прывозіла гэтыя вырабы да нас іменна з іншых ваяводстваў.

Цяпер Аддзёжная цэнтраля ў Беластоку закупіла ў Белавежскім кааператыве ўвесь тавар, выраблены на працягу года.

Шукаць новых формаў барацьбы са «стонкай»

Пасля другой сусветнай вайны, кожнае лета ідзе барацьба з так званай «стонкай земнячанай» — на беларуску гэта значыць з каларадскім жукам. Кожны селянін, які займаецца вырошчваннем бульбы добра ведае, якая небяспека пагражае яго гаспадарцы ад гэтага да нядаўна невядомага, шкодніка.

А колькасць яго ў нашай краіне з кожным годам павялічваецца.

Як ратаваць нашы палеткі бульбы? Ці сучасныя формы барацьбы ратуюць ад пагражаючай нас небяспекі?

Наглядальнік сучасных форм барацьбы з каларадскім жукам, аналізуючы іх, скажа — не! У чым-жа справа?

Кожнаму ведама, як адбываюцца ў нас «люстрацыі» бульбяных палеткаў. Сабраная група людзей, якая атрымоўвае заданне прашукаць палеткі бульбы, робіць гэта нядбайна. Свядомасць нашых людзей яшчэ даволі недастатковая да такой працы.

Кантроля грамадскіх органаў таксама не здавальняючая. Пасля кожнай праверкі ідуць у ГРН заявы аб пакаранні тых, якія падкам не прыступілі да гэтае акцыі. А лік іх ёсць даволі вялікі. Гэта перадусім людзі, якія працуюць у грамадскіх і дзяржаўных установах і маюць палеткі бульбы. Установы не звальняюць іх ад гэтае працы таму, што гэта прыватная іх справа. Такі грамадзянін не ў магчымасці знайсці асобы, якая яго заступіла-б — застаецца грамадскім значыннам. Тое, што мог-бы ён пасля сваёй службовай працы зрабіць праверку сваіх палетак бульбы, гэта не важна. Важна тое, каб іншы ён разам з іншымі і дзесь там праляжаў свой працадзень, як гэта часта ў практыцы бывае.

Гэта перадусім добныя земляробы пакрыўджаныя ў тым, што змушаны шукаць каларадскага жука ў гаспадарах маючых вялікія палеткі бульбы, а свае малыя, застаўляючы неабшуканымі. На калегіях Грамадскіх рад часта можна сустрэцца з такім сказам: — Я ў каго шукаць «стонкі» не буду, а калі буду, то хачу, каб і на маім палетку было шукана.

Выйсці з гэтага імпасу можна ў нашых умовах толькі праз індывідуальную «люстрацыю» уласных палетак, а не праз калектыўную кантролю. Кожны вырошчвальнік бульбы не адмовіцца ад гэтае працы. Той, хто працуе ў грамадскіх установах зробіць гэта тады, калі прыдзе з працы (адзеница, што гадзіна раней ці пазней у барацьбе з каларадскім жукам не ёсць ужо аж так вельмі важнай справай). Плюсам такой барацьбы было-б тое, што барацьба з каларадскім жукам ішла-б разам са знішчаннем пустазелля.

Ф. БЕРНІКОВІЧ

Складчыны на Выдавецкі фонд

518)	Гарбачук Серафім — Цялушкі	5 зл.
519)	Цімафеюк Серафім — Цялушкі	1 зл.
520)	Антанюк Серафім — Цялушкі	5 зл.
521)	Максімюк Антон — Цялушкі	2 зл.
522)	Харытанюк Віктар — Цялушкі	5 зл.
523)	Паўлючук Мікалай — Цялушкі	2 зл.
524)	Паўлючук Уладзімір — Цялушкі	2,50 зл.
525)	Матвеюк Іван — Цялушкі	2 зл.
526)	Гарбачук Максім — Цялушкі	2 зл.
527)	Грыгарук Сымон — Цялушкі	2 зл.
528)	Паўлючук Андрэй — Цялушкі	5 зл.
529)	Томашук Аляксей — Цялушкі	2 зл.
530)	Іванюк Іван — Цялушкі	5 зл.
531)	Ісаюк Іван — Цялушкі	2 зл.
532)	Грыгарук Мікалай — Цялушкі	4 зл.
533)	Паўлючук Мікалай — Цялушкі	2 зл.
534)	Андрэюк Уладзімір — Цялушкі	5 зл.
535)	Харытанюк Іван — Цялушкі	5 зл.
536)	Васілюк Надзея — Цялушкі	5 зл.
537)	Саўчук Федар — Цялушкі	2 зл.
538)	Барысюк Аляксей — Цялушкі	2 зл.
539)	Андраюк Міхась — Цялушкі	2 зл.
540)	Андраюк Усевалад — Цялушкі	5 зл.
541)	Андраюк Васіль — Цялушкі	5 зл.
542)	Іванюк Міхась — Цялушкі	5 зл.
543)	Матвеюк Трахім — Цялушкі	5 зл.
544)	Харытанюк Васіль — Цялушкі	1 зл.
545)	Харытанюк Мікалай — Цялушкі	2 зл.
546)	Лук'янюк Мікалай — Цялушкі	1 зл.
547)	Гаўрылюк Уладзімір — Цялушкі	2 зл.
548)	Себястыянюк Васіль — Цялушкі	2 зл.
549)	Данілюк Янка — Цялушкі	2 зл.
550)	Лук'янюк Іван — Цялушкі	5 зл.
551)	Міхальчук Якаў — Цялушкі	5 зл.
552)	Марчук Павел — Цялушкі	5 зл.
553)	Харытанюк Мікалай — Цялушкі	1 зл.
554)	Ігнацюк Іван — Цялушкі	5 зл
555)	Матвеюк Барыс — Цялушкі	2 зл.
556)	Андрэюк Іван — Цялушкі	5 зл.
557)	Семенюк Уладзімір — Цялушкі	2 зл.
558)	Тарасюк Мікалай — Цялушкі	2 зл.

Дагэтуль на Выдавецкі фонд уплочана 9.041,21 зл. З гэтай сумы 3.447,11 зл уплацілі школы, а 5.594,10 зл. прыватныя асобы.

Коратка з Гайнаўкі

На аднаасобнае памяшканне будаўніцтва прыдзелена сума 500.000 зл., якую атрымала 18 чалавек (ад 15 да 45.000 злоты).

Да 1960 года пабудуецца ў Гайнаўскім павеце 200 новых аднаасобных сямейных домікаў (з гэтага 160 у самай Гайнаўцы).

*

Жыхары Гайнаўкі не толькі не дрэнна працуюць і будуюць, але таксама не мала п'юць.

На працягу мінулага года выпіта ў Гайнаўцы 60.000 літраў гарэлкі на агульную суму 4.600.000 злоты.

А каб так гэтыя грошы прызначыць на якуюсь іншую, лепшую цэль? Р.

Кепска падрыхтаваны

Аб тым, што ПОМ у Бацiках Сярэдніх дрэнна падрыхтаваўся да лета, гавораць факты.

Кааператыўшчыкі з Волькі Нурэцкай снапавязалкай ПОМ не карысталіся нават поўгадзіны, бо згінаўся валак. Такім чынам машына стаіць, а кааператыўшчыкі вымушаны касамі касіць жыта. М. Х.

Адказы рэдакцыі

Грам А. В. пытае: як дадаткова мець пашу?

Адказваем: Пажаўшы і паставіўшы снапы жыта або ячменю, іржышча (пожню) трэба ўзараць на сярэднюю глыбіню і адразу забаранаваць. Перад пасевам добра пусціць яшчэ вал-кальчатку (Камбелля), або цяжкі вал. Цэлая падрыхтоўка раллі павінна быць зроблена таго самага дня, што і жнем збожжа — або на наступны дзень (снапы павінны ўжо стаяць у дзесятках).

Пры сяўбе пасляжніўных культур дадаткова трэба даць 2 цэнт. суперфасфату і 1,5 цэнтнера патасовай солі. Падрыхтаваўшы такім чынам глебу адразу трэба прыступіць да сяўбы. Найлепш засеяць не толькі адну, але некалькі раслін — так званую — мешанку. Але гэта ўжо залежыць ад глебы.

На глебах больш цяжкіх ёсць добры наступны склад мешанкі: 65 кг гароху, 50 кг вікі і 90 кг бобіку — на 1 гектар. На глебах вільготных, лягчэйшых высяваем: 75 кг палявога гароху (пелюшка), 30 кг ячменю і 50 кг аўса — на 1 гектар.

Калі сеем пасля збожжа, што жнецца пазней (авёс), трэба даць тады такія мешанкі, якія хутка растуць і даюць плён у 8—10 тыдняў пасля іх пасеву.

Да такіх мешанак належаць наступныя расліны: (Прыклады мешанак высяваныя на 1 гектар:)

1. грыка — 55 кг, рапак — 12 кг, белая гарчыца — 9 кг.

2. белая гарчыца — 15 кг, рапак — 10 кг.

3. грыка — 65 кг, белая гарчыца — 15 кг.

інж. ВІТАЛІ МІРОН

Арыя дырэктаршы

— «Пабеду мне, Пабеду!» (Вожык)

Каханне ў растэрміноўку

Тое, што кішэнь у нас надта тонкая і, пакуль што, мы не можам купляць сабе чаго душа зажадае, гэта справа часовая. Гандлёвыя арганізацыі ідуць нам на рукі і некаторыя рэчы прадаюць нам з растэрміноўкай платы.

Хоча чалавек купіць касцюм — калі ласка, растэрміноўка на тры месяцы. Мэблявыя крамы даюць растэрміноўку платы на восемнаццаць месяцаў, мабыць таму, што мэбля не так патрэбная, як нагавіцы.

Скажу адкрыта мне растэрміноўка платы не падабаецца. Прычынай гэтага з'яўляецца каханне ў растэрміноўку.

Каб чытачам было больш зразумелым —. раскажу па-парадку.

Пазнаёміўся я з сімпатычнай паненкай. У хуткім часе наша знаёмасць перайшла ў гарачае каханне.

Праз месяц яна давала цалаваць свае пальчыкі. На другі месяц — падстаўляла шчаку. На трэці месяц дазволіла цалаваць у вушка. На чацвёрты месяц, калі паненка падставіла мне цалаваць вочкі, я не вытрымаў — панесла мяне халера.

— Грамадзянка мілая — кажу ёй. — у вас жа ёсць толькі частак як напрыклад у спальным камплекце й мэблевай краме, а я чатыры месяцы з вамі хаджу і не ведаю, калі да гэтага камплекта дабяруся. Скажыце грамадзянка адкрыта на колькі месяцаў растэрміноўку ўстанавілі?

А яна мне адказвае: — Па цяперашняй модзе ўсё на часткі дзеліцца. Калі вы нецярплівіцеся — значыцца вы не пасапраўднасці кахаеце і прашу растлумачыць, да якога камплекта вы дабіраецеся?

— Мілая грамадзянка — адказваю ёй. — кватэру маю, мэблю купіў у растэрміноўку платы, замест патэфона — канарэйку й клетцы трымаю і для камплекта мне вас не хапае. Дом без гаспадыні — гэта так, як хлеў без каровы.

— Не далікатна выражаецеся — скрывіла паненка губы.

— Зразумейце, грамадзянка не ў выражэннях справа. Справа ў тым, што я вас вельмі моцна і горача кахаю. Жаніцца спяшаю, таму што тэрмін платы за мэблю набліжаецца, маёй зарплаты мне не хапае. А так, як вы на пасадзе — то мы зможам заплаціць за мэблю і яшчэ мне паліто на зіму купім. На мае словы паненка пакруціла курносым носікам і гаворыць:

— Добра, што толькі да вачэй вы дабраліся, у мяне якраз іншыя планы на маю зарплату.

Так і закончылася гэтае гарачае каханне.

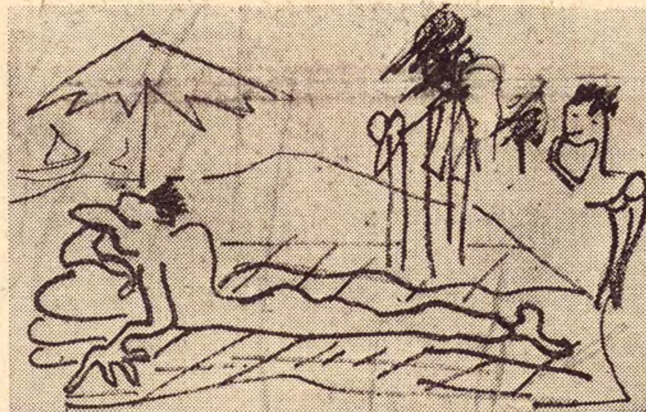
Цяпер дарагія чытачы. Вам зразумела мая нянавісць да растэрміноўкі платы.

Дзядзька Лявонь

К. Крапіва

Вось такія дактары вымуць душу без пары

Не за сінімі марамі,
Блізка тут, не за гарамі,
Нехта з нашага жыхарства
Недзе шмат папаў лякарства
(Кажуць цэлую павозку)
Ды давай лячыць ім вёску.
І «ачуньваюць», ёсць слухі,
Людзі хворыя, як мухі.
Дзядзьку хворага, Сцяпана
Пасадзіў ён раз у ванну,
Паглядзеў і... што такое?
Усё зняло, нібы рукою.
Нават скуру, нават мяса...
Далей лечыць ён тым часам.
Вось другому дзядзьку Янку
Ён навёў лякарства шклянку;
Выпіў Янка — й фур за браму:
Зразу к праайцу Абраму
У нябеснае ён царства, —
Надта добрае лякарства!
Гэты доктар моцналобы
Ад жыцця і ад хваробы
Адратоўвае нямала;
Трэба, мусіць, трыбуналу
Прапісаць яму «мікстуру» —
Хай людзей не морыць здуру.

Канікулы ці адпачынак? Д. П.

Адзін недахоп

Памяшканне ў нас вельмі добрае. Прасторнае, сухое, віднае, цёплае, — аднак мае адзін недахоп.

— Ну — ну, які?

— Што мы гаворым, то праз тонкую сценку ўсё чуваць у суседзяў.

— Ці-ж не можаце гэтай сценкі забіць напрыклад грубай дыхтай?

— Вось вам — яшчэ чаго! Тады мы нічога не чулі-б, аб чым яны гавораць. Р.

Нашы жабракі

Першы жабрак: Вось пагана быць глуха-нямым: усё чуеш, а нічога ня можаш сказаць...

Другі жабрак: Яшчэ горай быць сляпым: на ўсё ўзірайся, заплюшчыўшы вочы.

Штукары

— Бачыў я ў цырку штукара, цягнуў з рота стужку і выцягнуў мэтраў пяць.

— Э, гэта нічога! Вось у нашай краме штукары сядзелі. Тканіну цягнулі-цягнулі — мэтраў пяцьсот выцягнулі.

Лянівая жонка

(Беларуская народная песня).

Ды нашто было гароды гарадзіць?
Ды нашто было капусту садзіць?
Прыпеў: Ай, люлі, люлюсенькі вы мае.
Ды нашто было капусту садзіць?
Не лянівая я у шнітачку[1]) хадзіць.
Прыпеў: Ай, люлі і г. д.
Як чужыя мужыкі ўсе дабры:
Пакуплялі сваім жоначкам бабры.
Прыпеў: Ай, люлі і г. д.
А як мой мужычок — дурачок,
Ды купіў ён мне каровачку.
Прыпеў: Ай люлі і г. д.
Ды купіў ён мне каровачку
На маю бедну галовачку.
Прыпеў: Ай, люлі і г. д.
Ды нашто-ж было гароды гарадзіць?
Ды нашто было капусту садзіць?
Прыпеў: Ай, люлі, і г. д.

1) *Шнітка — трава, з якой даўней у вёсцы галоднай вясной варылі страву.*

РЭБУС

Гэты рэбус заключае ў сабе вядомую беларускую прыказку.

Сярод тых чытачоў, якія да 20 жніўня г. г. прышлюць правільныя развязкі, будзе разлясавана 10 кніжных узнагарод. Р.

Развязка красворда

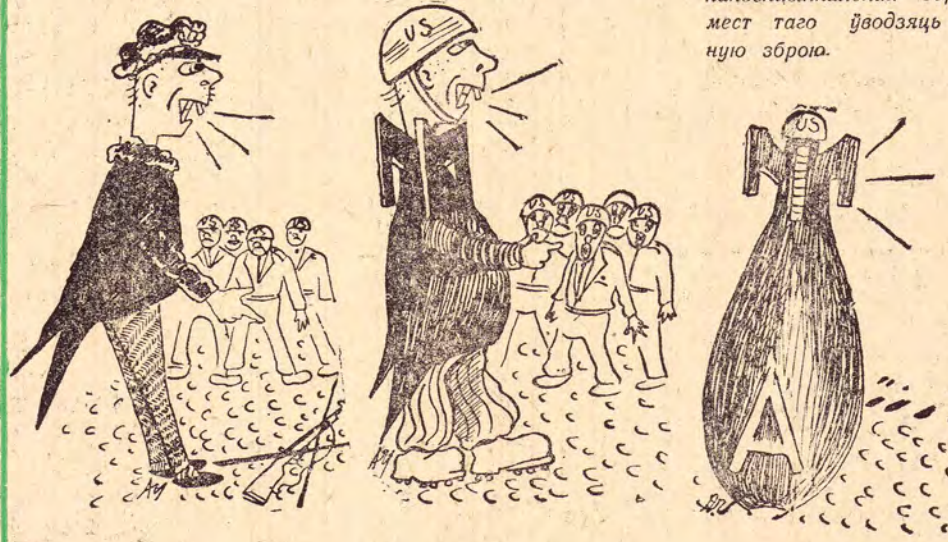
з 26 нумара «Нівы»

МЯч, вяНок, расКазы, настАўнік, музыКанты, красУецца, пераПалох, парАшут, ВоЛга, рАк — адказ «Янка Купала».

Кніжныя ўзнагароды атрымалі: 1. Янка Андрэюк — Давідавічы, Бельскі павет. 2. Пятро Грыцук — Камень Ольштыньскі, 3. Люба Харкевіч — Эльяшукі, Гайнаўскі павет 4. Лявонь Стоцкі — Семяноўка, Гайнаўскі павет, 5. Марыя Базылюк — Маліннікі — Бельскі павет, 6. Барыс Парусоў — Саколка, 7. Уладзімір Жамойла — Остраў Полуднёвы, Сакольскі павет, 8) Янка Усціновіч — Сувалкі, 9. Лявонь Пень — Тафілаўцы, Гайнаўскі павет. 10. Валя Пшылажынская — Ціванюкі, Беластоцкі павет.

Узнагароды высылаем поштай. Р.

Мілітарныя колы ЗША праводзяць рэдукцыю войскаў канвенцыянальнай зброі, замест таго ўводзяць ядзерную зброю.

Без подпісу

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA" Organ Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego w Białymstoku. Adres redakcji Białystok, ul. Manifestu Lipcowego 25, tel. 25-89. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalna — 7.20 zł, półroczna 14.40, roczna 28.80 Prenumeratę przyjmują wszystkie urzędy pocztowe i listonosze. Wydawnictwo: RSW „Prasa". Prenumeratę ze zleceniem wysyłki zagranicę przyjmuje PKWZ „Ruch" Warszawa Należność wpłacać na konto PKO I-6-100024 Warszawa. Cena prenumeraty z wysyłką zagranicę wynosi: kwartalnie 10,15 zł, półrocznie 20,30 zł, rocznie 40,60 zł. Druk Białostockie Zakłady Graficzne, Nakład 5.205 T-12